Løvset barnehage

ÅRSPLAN 2018 – 2019

TRYGGHET
GJENNOM TID, OMSORG OG GLEDE

INNHOLD

INNHOLD ..... side 1

FORORD ..... side 2

LØVSET BARNEHAGE ..... side 2

Oppstart av Løvset barnehage, Avdelingene, Telefonnummer og e-post adresser ..... side 2

BARNEHAGENS VISJON

Trygghet gjennom TID, OMSORG og GLEDE ..... side 3

ÅRSHJUL 2018-2019 ..... side 4

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG ..... side 5

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD ..... side 5

Omsorg, Lek ..... side 5

Danning, Læring ..... side 6

Vennskap og fellesskap – sosial kompetanse ..... side 6

Kommunikasjon og språk ..... side 7

BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET ..... side 7

Planlegging, Vurdering, Dokumentasjon, Barns medvirkning..... side 7

Fra plan til praksis III Verktøy av Kari Pape. Kommuneforlaget 2009 ..... side 8

Progresjonsarbeid ..... side 9

Overganger ..... side 9

SAMARBEID ..... side 9

Samarbeid med barnas hjem ..... side 9

Samarbeid med andre instanser ..... side 10

PERSONALUTVIKLING ..... side 10

Marte Meo – utviklingsfremmende kommunikasjon ..... Side 10

Utviklingsprosjekt «Språkmiljø» ..... side 11

Tilrettelegging for fagbrev og videreutdanning ..... side 11

KOSTHOLD ..... side 11

Progresjonsplan for fagområdene

gjennom barnehagens hverdagsaktivteter ..... side 12 - 18

Tema og arbeidskalender 2018-2019 ..... side 19 – 30

FORORD

1.august 2017 fikk vi ny rammeplan for barnehagen. Utdanningsdirektoratet sendte den ut til barnehagene slik at vi hadde den i handa på vår første planleggingsdag 16.august i fjor. Det første året med ny rammeplan gav oss en fin mulighet til å se på hele vårt arbeid i barnehagen og dokumentasjon av dette.

Vi synes rammeplanen stadfester hvor viktig det er å gi plass for barnas utfoldelse og utforsking gjennom lek. Vi har også stoppet opp ved hvordan vi kan synliggjøre progresjon i barnehagehverdagen. De fem årene barna har i barnehagen er viktige år og vi skal støtte det enkelte barnets utvikling slik at de har det godt med seg selv og dem rundt seg. Respektere seg selv og andre, og kjenne at de er en del av et fellesskap.

Samarbeidsutvalget har fastsatt årsplanen i møte 28.08.18.

LØVSET BARNEHAGE

Oppstart av Løvset barnehage
Løvset barnehage åpnet 22.08.2005. Det var foreldre som etablerte barnehagen og det er fortsatt foreldre til de barna som til enhver tid går i barnehagen som driver og eier den som et samvirkeforetak (SA). Eierstyret har som formål å fremme kvalitet til beste for barna, de ansatte og familiene i barnehagen.

Avdelingene
Barnehagen er bygget med tre avdelinger som har utvidede grupper. Småbarnsavdelinga – Sørsia – har plass til 16 barn som er 1-2 år.
Avdeling Vest og avdeling Øst har 20 barn hver og barna er fra 3-5 år.
Grunnbemanningen totalt er 12 fulle stillinger fordelt på 13 ansatte. Dette barnehageåret har vi fått dispensasjon for utdanningskravet da vi har ei som går siste året på barnehagelærer-utdanningen. Vi har styrket grunnbemanningen ved å sette inn vikar i barnehagelærernes ubundne arbeidstid med en som har bachelor i psykologi dette året og så vil vi legge vekt på at 4 har barne- og ungdomsarbeiderfaget. I tillegg har vi en spesialpedagog i 100% stilling i stedefor 40%.
Daglig leder/styrer og styrerassistent inngår ikke i grunnbemanningen, og utgjør 1,2 stillinger.

Telefonnummer og e-postadresser

Daglig leder/styrer	Tlf 95004092	styrer@lovsetbhg.no
Avdeling Sør (småbarn 1-2 år)	Tlf 45230434	avdeling.sor@lovsetbhg.no
Avdeling Øst (storbarn 3-5år)	Tlf 45213993	avdeling.ost@lovsetbhg.no
Avdeling Vest (storbarn 3-5år)	Tlf 45213460	avdeling.vest@lovsetbhg.no

BARNEHAGENS VISJON
TRYGGHET GJENNOM TID, OMSORG OG GLEDE

På Løvset barnehage ønsker vi å gi barna to varige gaver:
Den ene er røtter og den andre er vinger!

For å lykkes må vi ha et godt og nært samarbeid med foreldrene.

TID: gjennom å lese og snakke med, gjennom å søke hva barnet vil fortelle, gjennom å ta det med ro slik at barnet når fram til deg

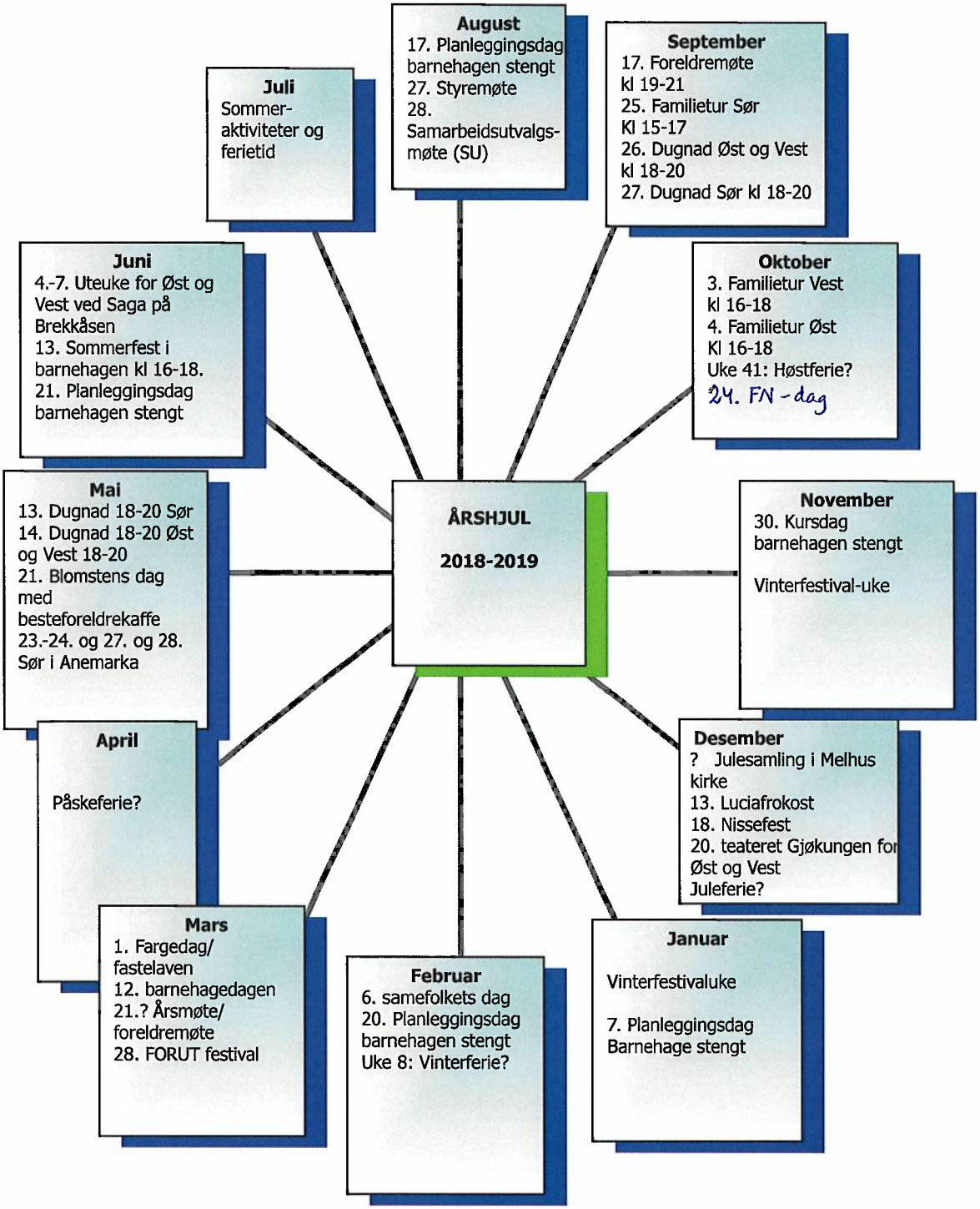

OMSORG: Jeg ser deg: Hei! Gi fysisk kontakt. Lytte. Jeg ser ditt behov.

GLEDE: smile og vise glede, ta vanskelige dager med godt humør, God tone (vennlighet), Synge ilag, le sammen, våge å tøyse og tulle ☺

Gjennom vår visjon og vår satsing på Marte Meo-veiledning av våre ansatte ønsker vi at barna skal oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Vi skal legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som gir grunnlag for trivsel, glede og livsmestring.

ÅRSHJUL 2018 - 2019

BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid.
Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, å ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage, får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt. Barnehagen er også en forberedelse til aktiv deltakelse i samfunnet og bidrar til å legge grunnlaget for et godt liv. Barnehagen skal gi barn troen på seg selv og andre.

Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden. Barns liv påvirkes av omgivelsene, men barn påvirker også sine egne liv. Barnehagen skal gi rom for barnas ulike forutsetninger, perspektiver og erfaringer og bidra til at barna, i fellesskap med andre, utvikler et positivt forhold til seg selv og tro på egne evner.

BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

Barnehagens innhold reguleres av både sentrale og lokale lover og forskrifter:

- Lov om barnehager
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.
- Handlingsplan mot mobbing i barnehagen
- Overgang barnehage - skole

For mer informasjon: http://www.lovsetbhg.no
http://www.melhus.kommune.no/barnehage.341121.no.html

Barnehagens innhold skal være allsidig, variert og tilpasset enkeltbarnet og barnegruppen. I barnehagen skal barna få leke og utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. Arbeidet med **omsorg, lek, danning, læring, sosial kompetanse og kommunikasjon og språk** skal ses i sammenheng og samlet bidra til barns allsidige utvikling

Omsorg
Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personalet og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring. Personalet skal arbeide for et miljø som ikke bare gjør barna til mottakere av omsorg, men som også verdsetter barnas egne omsorgshandlinger.
I Løvset barnehage bruker vi ulike materiale som skal gi gode refleksjoner rundt det å gjenkjenne ulike følelser hos seg selv og andre. Dette hjelper barnet til å forstå seg selv og etter hvert sette ord på følelsene sine.

Lek
Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle

barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre.
I Løvset barnehage skal den voksne være tilstede i lek ute og inne. Vi ser at dette hjelper og støtter barna på ulike måter. Det gjør også at den voksne får viktig informasjon om hvordan det enkelte barnet har det i barnehagen og spesielt i barnegruppa det tilhører. Personalet kan slik fremme felles erfaringer og et inkluderende miljø der alle barn kan erfare glede i leken.

Danning
Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger skal verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.
I barnehagen skal barna få delta i beslutningsprosesser og utvikling av felles innhold. Barna skal støttes i å uttrykke synspunkter og skape mening i den verden de er en del av. Gjennom samspill, dialog, lek og utforsking skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer.
I Løvset barnehage setter vi stadig fokus på at personalet skal være bevist sin rolle sammen med barna, og at det er i hverdagsaktivitetene mye av danningen skjer. Eksempelvis hvordan barnet og foreldrene blir møtt på morgenen.

Læring
I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.
I Løvset barnehage er personalet bevist på at 1-2-3-4 og 5 åringene har mye å lære i hverdagsaktivitetene og progresjonen er enorm på de fleste felt. Det er viktig at barnehagen er utformet slik at barna tidlig forstår hva som forventes og hva de selv kan utforske etter interesse der og da.

Vennskap og fellesskap – sosial kompetanse
Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.
I Løvset barnehage er personalet opptatt av å støtte barnas initiativ til samspill og de vil bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner. I nært samarbeid med foreldrene skal personalet forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehagen skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk, herunder tegnspråk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling. I barnehager

I Løvset barnehage jobber personalet med at barna skal få en variert og positiv erfaring med å bruke språk som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenking og som uttrykk for egne tanker og følelser. Personalet skal bidra til at språklig mangfold blir en berikelse for hele barnegruppa.

BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Planlegging

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen.

Vurdering

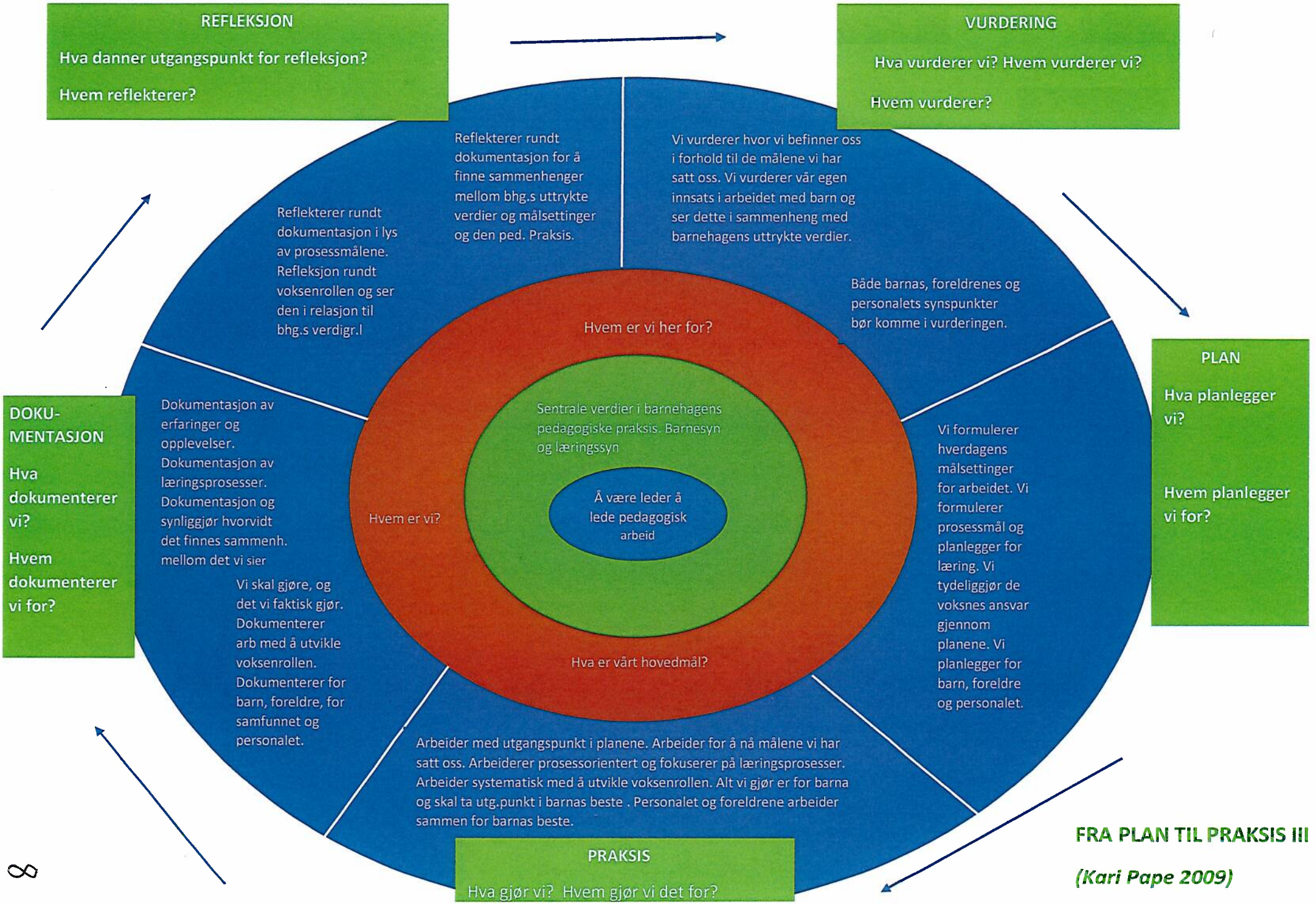
I Løvset barnehage skal vi jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Vi bruker da årsplanen som et arbeidsverktøy hvor det pedagogiske arbeidet er beskrevet og knyttet til barnehageloven og rammeplanen. Det lages avdelingsvise månedsplaner som er et resultat av personalets vurderinger, refleksjoner og fortolkninger av hva som er gruppas og det enkelte barns behov. Det legges også vekt på tilbakemeldinger fra foreldrene her.

Dokumentasjon

Pedagogisk dokumentasjon er en arbeidsmetode vi bruker i barnehagen, og den skal synliggjøre hvordan personalet arbeider for å oppfylle målene som er satt. Pedagogisk dokumentasjon handler om å synliggjøre praksis. Det sentrale her er at vi skal reflektere sammen med barna og de skal finne egne løsninger. Vi bruke «Blåboka» for barna på småbarn og så bruker vi «Permen» på storbarn. Å lage en bok eller perm for hvert av barna er med å synliggjøre hverdagen i barnehagen. Boka/Permen er fri for vurderinger av barnet og kartleggingsskjema, men den ivaretar barnets behov for fortellinger om eget liv og foreldrene får et glimt av hverdagen i barnehagen.
Vi bruker Marte Meo metoden for å lære og vise hvilke elementer vi legger vekt på i kommunikasjonen med barna – filmer vises i veiledning og refleksjon med de ansatte.
Info fra barnehagehverdagen vises til foreldrene på hjemmesiden, på tavla til den enkelte avdeling. Noe info vises også som plakater på avdelingene eller nyhetssaker på hjemmesiden, men her må en være oppmerksom på personvernreglene.

Barns medvirkning

Løvset barnehage skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet. Barna skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planleggingen og vurderingen av barnehagens virksomhet. De siste tre årene har 4 og 5 åringene fått delta på barneintervju. Barnets synspunkter tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Barnehagen skal

FRA PLAN TIL PRAKSIS III

(Kari Pape 2009)

8

være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Progresjonsarbeid
Vi har laget en oversikt på hvordan vi ser progresjon for barna med utgangspunkt i fagområdene. Progresjon betyr utvikling og fremskritt, alle barn skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Barna befinner seg på ulike utviklingsnivå og skal derfor få møte utfordringer som er tilpasset deres erfaringer, interesser, kunnskaper og ferdigheter. Målsettingene kan nås i hverdagsaktivitetene sammen med et bevisst og kompetent personale.

Overganger
Tilvenning av nye barn gjøres i tett samarbeid med foreldrene. Det er foreldrene som er kjent med barnet og kan gi det trygghet i møte med en ny arena med andre barn og voksne. Vi legger vekt på at barnet skal kjenne seg trygg på 1 til 2 i personalet før foreldrene overlater barnet til disse.

God overgang fra småbarn- til storbarnsavdelingene viser seg også å være viktig. Vi starter derfor etter jul med besøk og opphold på storbarnsavdelingene. Barna får i april-mai spise og leke på den avdelinga som det skal begynne på. De er også med på turer i nærmiljøet sammen med ei lita gruppe. Barna er da sammen med voksne de er trygge på og kan igjen utforske nye områder av barnehagen.

God overgang barnehage til skole går mye på en bevissthet på å gi de eldste barna nye utfordringer og ansvar. Vi har i et samarbeid mellom barnehage og skole sett på hva som er viktig for barnet å møte skolen med. Se dokument på hjemmesiden. Gaupegruppa i Løvset barnehage er samlet to gang i uka fra september og har flere egne oppdrag som for eksempel er det de som arrangerer salgsutstilling og matservering på FORUTdagen.

SAMARBEID

Samarbeid med barnas hjem
Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.
Samarbeidet mellom hjemmet og barnehagen skal alltid ha barnets beste som mål.
Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.
Dette samarbeidet kan foregå i ulike former:

- Barnehagens hjemmeside
- Barnehagen har et **Eierstyre** som er valgt av årsmøtet (foreldrene som til enhver tid har barn i barnehagen), **Foreldreråd** for alle foreldre, og et **samarbeidsutvalg (SU)** hvor både foreldre, personalet og eier er representert. Dette utvalget skal sikre samarbeidet mellom barnehagen og barnas hjem. Møter i SU er en viktig arena for å diskutere barnehagens innhold. SU blir valgt på høstens foreldremøte.
- Foreldremøter
- Foreldresamtaler/overgangssamtaler
- Arrangement; høstens avdelingsvis familietur, høst- og vårdugnad, Luciafrokost, Kunstutstilling, sommeravslutning

- Daglig kontakt
- Månedsplan
- Foreldreundersøkelsen

I Løvset barnehage er den daglige kontakten mellom barnehage og hjem den viktigste. Dette danner også grunnlag for agenda på for eksempel foreldremøte og personalmøter.

Samarbeid med andre instanser

Kommunen har ansvar for at de ulike tjenestene for barnefamiliene er godt koordinert. For at barn og foreldre skal få et mest mulig helhetlig tilbud til beste for barnas oppvekst og utvikling, kreves det at vi i barnehagen samarbeider med andre tjenester og institusjoner. Vi har samarbeid med grunnskolen, barneverntjenesten, helsestasjonen, den pedagogisk – psykologiske tjenesten (PPT) og utdanningsinstitusjoner.

Melhus familiesenter er åpnet for gravide og småbarnsfamilier. De har til enhver tid ulike grupper, kurs og aktiviteter. Du finner senteret i trivelige lokalene i 2.egt. Inngang D i Melhus Rådhus.

Småbarnsteamet er et tverrfaglig team som består av psykolog, spesialpedagog fra PPT, en fra barneverntjenesten, en fysioterapeut, en fra legetjenesten og helsesøstertjenesten. Representanten fra helsesøstertjenesten er koordinator for gruppa.

Foreldre som har spørsmål i forhold til sitt barn må snakke med personalet om dette, og hvis vi etter samtalen har behov, trekker vi inn fagfolk i samråd med dere. PPT har en fast spesial pedagog som kommer til oss en dag i måneden (4t). Denne observerer barnegruppene og personalet i sin jobb med barna, og har veiledning med ansatte og foreldre etter avtale. Dette er i tråd med tidlig innsats og en erkjennelse av at miljøet i barnehagen og de voksnes møte med barna er sentral for at barna skal få en god utvikling og fungering i bl.a. sosialt samspill

PERSONALUTVIKLING

Barnehageloven, Rammeplan for barnehagen 01.08.2017, eier og Melhus kommune har kompetansekrav til barnehagen. På lokalt plan er vi aktivt med, og påvirker hva det skal satses på gjennom deltakelse i styrernettverket.
Personalets faglige utvikling skjer gjennom kurs, planleggingsdager, personalmøter, avdelingsmøter, assistent-/fagarbeidermøte og lederteammøter.

Marte Meo

To av barnehagelærerne våre er kollegaveiledere innen Marte Meo. Grunnlaget for veiledningen finner vi i små filmklipp fra hverdagslivet hvor den voksne samhandler med barna. Vi lærer av gode eksempler! Personalet i barnehagen er sentralt, og har et ansvar for hvordan det enkelte barn blir møtt i barnehagen. Vi ønsker derfor å fortsette med å øke vår bevissthet på utviklingsfremmende kommunikasjon med barna. Målet er at den voksne skal bli mer bevisst sin viktige rolle i samspillet med barna. Vi skal dette barnehageåret konkret knytte filmingen til sekvenser hvor språk blir stimulert og støttet av den voksne, men også til hverdagslivsaktivitetene generelt.

I årskalenderen har vi satt inn et prinsipp hver måned for god kommunikasjon mellom barn og voksne. Dette for å gi en økt bevissthet og forståelse for metoden hos de ansatte.

Utviklingsprosjekt «Språkmiljø»

Vi har gjennom utviklingsprosjektene «Aktive voksne i leken» og «Prosjektledelse» lært mye de siste 4 årene. Dette tar vi med oss når vi nå vil øke bevisstheten på språkmiljøet og den voksnes betydning her. Vi er i startgropa og vil etter hvert sette opp konkrete mål og framdriftsplan. Vi gleder oss til å gjøre et dypdykk på dette feltet!

Tilrettelegging for fagbrev og videreutdanning

Janne Kristin S. Småøien starter på sitt fjerde og siste år som student gjennom arbeidsplassbasert barnehagelærerutdanning. Hun jobber derfor tre dager i uka hos oss og har torsdag og fredag på studiebenken på DMMH. Vi gleder oss over at ny kunnskap og engasjement kommer oss til gode gjennom henne. Studiegruppa hennes får gjerne gjennomføre opplegg med grupper av barn her hos oss. Det er gøy og inspirerende for barn og voksne!
I august tar Olai Langland Reinsbakk fagbrev som barne- og ungdomsarbeider etter to år som lærling her hos oss. Vi er glad for at han kan fortsette i vikariat hos oss dette barnehageåret.
Vi har samarbeidsavtale med Melhus videregående og DMMH om å være praksisplass for elever/studenter derfra. Vi synes det er viktig å bidra til rekrutering for arbeid på landets viktigste arbeidsplass!

KOSTHOLD

Barnehagen skal være en pedagogisk og helsefremmende institusjon. Barnehagens arbeid med helse, måltider, kosthold og hygiene er nedfelt i barnehageloven, rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver og forskrifter for miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Barn i aktivitet og vekst fordrer sunne og varierte måltid, så barnehagen har et bevisst forhold til hva som serveres. Vi følger retningslinjene som sosial og helsedirektoratet har laget. Disse retningslinjene kan dere finne på www.shdir.no/matibarnehagen.

Barnehagen sørger for frokost, formiddagsmat, mat på turer og et fruktmåltid på ettermiddagen. Barnehagen sørger også for drikke til måltidene.

Frukt -nye smaker

Hvor kommer melka fra?

Elgjakt – gir mat på bordet. Vi ser på slaktet hos naboen.

PROGRESJONSPLAN FOR FAGOMRÅDENE

GJENNOM BARNEHAGENS HVERDAGSAKTIVITETER.

ANTALL, ROM OG FORM:
«Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved selv å være kreative og skapende. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning.»

Gruppe:	**Meitemark** **1 – 2 år**	**Skogmus** **2 – 3 år**	**Ekorn** **3 – 4 år**	**Rev** **4 – 5 år**	**Gaupe** **5 – 6 år**
	Kunne gjenkjenne former, bruke putteboks. Bruke rim og regler og eventyr med tall. Telle til tre Få erfaring med ulike størrelser og mengder. Begrepstrening i hverdagsaktiviteter. Puslespill	De voksne peker og teller barna i samlingsstund. Bevisst bruk av tallbegrep i rutinesituasjoner. Bevisst bruk av preposisjoner (først, mellom, sist). Begynnende forståelse av rom. Konstruksjonslek, duplo og klosser. Sortere etter størrelse og farge. Sortere leker i ryddesituasjonen.	Enkle terningspill. Leke med form og mønster. Sortere Størrelser Telle til 10 Vite forskjellen på lang/kort, stor/liten.	Få kjennskap til enkle former og mønster Telle til 20 Kopiere og lage mønster. Forstår preposisjoner som framfor, bak, øverst, nederst, på, under, over. Fokus på vekt og mengde ved for eks. baking.	Kjenne igjen tallene 1 – 10. Kunne navn på former som firkant, sirkel, trekant, rektangel. Øve på å telle til 100. Spille kort og terningspill – kunne telle og flytte. Begynnende kjennskap til klokka. Bruke ulike måleredskap. Oppmerksom på former i naturen og nærmiljøet.
Rammeplanen *«Gjennom arbeid med antall, rom og form skal barnehagen bidra til at barna:»*	Bruke kroppen og sansene for å utvikle romforståelse	Leke og eksperimentere med tall, mengde og telle og får erfaring med ulike måter å uttrykke dette på.	Undersøke og gjenkjenne egenskaper ved former og sortere dem på ulike måter.	Erfare størrelser i sine omgivelser og sammenligne disse. Oppdage og undre seg over matematiske sammenhenger.	Utvikle forståelse for grunnleggende matematiske begreper. Undersøke og få erfaring med løsning av matematiske problemer og oppleve matematikk- glede.

Personalet skal bruke matematiske begrep reflektert og aktivt i hverdagen. For å utvikle til matematisk tenkning bruker personalet ulike bøker, spill, sanger, musikk, digitale verktøy, naturmateriale, leker og utstyr.
Personalet skal berike barnas lek og hverdag med matematiske ideer og utdypende samtaler.
Personalet skal stimulere og støtte barnets evne og utholdenhet i problemløsning – våge å streve litt-våge å bruke tid-våge ulike måter!

12

KOMMUNIKASJON, SPRÅK OG TEKST

«bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer.» «Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.»

Gruppe:	**Meitemark** **1 – 2 år**	**Skogmus** **2 – 3 år**	**Ekorn** **3 – 4 år**	**Rev** **4 – 5 år**	**Gaupe** **5 – 6 år**
 	Benevne (sette ord på) det barnet er opptatt av. Benevne kroppsdeler og følelser. Bruke rim og regler og sanger – forsterket med kropp, konkreter og tegn. Begrepstrening i hverdagsaktiviteter f.eks. ved stellesituasjonen. Se/lese i bøker.	Bevisst bruk av ulike ord i rutinesituasjoner – Barnet skiller mer på seg selv og de andre. Sortere begrep og forstå ulikheter og likheter. Ulike klesplagg, min og dine sko mm Dramatisering av eventyr – bruk av konkreter.	Delta i rim, regler og sanger. Kunne leke med språket. Lytte til hverandre og vente på tur. Lytte til å gjenkjenne lyder. Høytlesning	Det inviteres til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål.	Skrivedans Lekeskriving – skriveretning. Skrive navnet sitt. Fortelle ei detaljert historie
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med kommunikasjon, språk og tekst skal barnehagen bidra til at barna:»*	Videreutvikle sin begrepsforståelse og bruke et variert ordforråd Oppleve spenning og glede ved rim, regler og sang.	Oppleve spenning og glede ved fortellinger, regler og sang.	Uttrykke sine følelser, tanker, meninger og erfaringer på ulike måter. Oppleve spenning og glede ved høytlesning, fortellinger, rim, regler og samtale.	Bruke språk til å skape relasjoner, delta i lek og som redskap til å løse konflikter. Oppleve spenning og glede ved å leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, lyder og ord.	Møte et mangfold av eventyr, fortellinger, sagn og uttrykksformer. Utforske og gjøre erfaringer med ulike skriftspråksuttrykk, som lekeskrift, tegning og bokstaver, gjennom lese- og skriveaktiviteter

Personalet skal skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre.
Personalet skal synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, og støtte barnas ulike kulturelle uttrykksformer og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer.

13

KROPP, BEVEGELSE, MAT OG HELSE

«Vaner og handlingsmønster tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder kan være livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse.»

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Bli godt kjent med barnehagens uteområde. Kunne gå Spise selv. Peke øye, nese, munn, hånd, mage og fot. Bruke sansene; smake, lukte, føle. Trille ball. Holde en blyant. Delta i baking/forberedelse av måltid. Begynne å kle av og på seg selv. Vaske hender før måltid.	Gå i ulent terreng Bli kjent i nærmiljøet. Begynne å trene på å smøre sin egen mat. Kjenne navn på kroppsdeler. Sykle på trehjulssykkel. Tur minst en gang pr uke. Gå og leke på ulikt underlag ute og inne.	Rulle, krype, hoppe. Vaske hender selv. Matvaner: sunn og god mat. Oppleve kroppslig mestring ut fra egne forutsetninger. Kan smøre brødskive. Respekt for at alle er forskjellige. Grønne tanker – glade barn.	Kle på seg selv med litt hjelp. Springe, hoppe, bråstoppe uten å falle. Hinke, balansere, stupe kråke. Stimulere til nye utfordringer i fysiske aktivitet som klatrestativ og klatring i skogen.	Selvstendig påkledning. Hinke på en fot. Kunne kaste og ta imot ball. God kroppsbeherskelse. Bruke naturen gjennom alle årstider.
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med kropp, bevegelse, mat og helse skal barnehagen bidra til at barna:»*	Få oppleve trivsel, glede og mestring ved å utvikle nye motoriske ferdigheter og kroppsbeherskelse. Utvikle gode vaner for hygiene.	Få videreutvikle motoriske ferdigheter, koordinasjon og fysiske egenskaper. Bli kjent med et godt og variert kosthold.	Bli kjent med egne behov og bli bedre kjent med menneskekroppen. Bli trygg på egen kropp og få en positiv oppfatning av seg selv. Bli kjent med egne følelser. Få varierte opplevelser med fysisk aktivitet inne og ute.	Få oppleve å vurdere og mestre risikofylt lek gjennom kroppslige utfordringer som varierer med årstidene. Sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser.	Få oppleve trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaring inne og ute, året rundt. Få innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

Personalet skal være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert kroppslig lek og anerkjenne barnets mestring.
Personalet skal bidra til at barna tilegner seg gode vaner, holdninger og kunnskaper om kost, hygiene, aktivitet og hvile.
Personalet skal kjenne og praktisere nasjonale føringer for helsefremmende og forebyggende tiltak som gjelder barn.

NATUR, MILJØ OG TEKNOLOGI

«Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturresursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring.» Rammeplanen

Gruppe:	Meitemark 1 – 2 år	Skogmus 2 – 3 år	Ekorn 3 – 4 år	Rev 4 – 5 år	Gaupe 5 – 6 år
	Bli trygg på å være ute i all slags vær. Få gode opplevelser ved å være i naturen. Se på bilder av kjente dyr og bli kjent med hvilken lyd de lager. Trilletur i nærmiljøet. Veilede barna på å kaste søppel i søppelbøtta.	Utelek hver dag i all slags vær. Fast turdag hver uke. Få erfaring med dyr, insekt og vekster i naturen. Gi barna en begynnende forståelse for at vi har ulike typer søppel.	Gå på tur i nærmiljøet. Kjenne årstidene. Vite hvor maten kommer fra. Oppmuntre barna til å iaktta estetiske fenomener i naturen som en glatt stein, myk mose, et rart tre osv. Vekk barnas interesse ved å være deltakende og aktive voksne. Ivareta naturen, rydde opp etter oss når vi har vært på tur. Gi barna erfaringer med kildesortering.	Følge endringer i naturen gjennom et år. Plante frø og høste frukt. Samtale med barna om å kle seg riktig for å være på tur. La barnet smøre sin egen matpakke som vi skal ha med oss på tur. Samtale med barna om viktigheten rundt kildesortering.	Kan se på været og skjønne hva slags klær vi trenger. La barnet være med på å velge turmål. Bruke kart og kompass sammen med barna, bevisstgjøre dem på retning, avstand og terreng. Bruke nærmiljøet til kulturelle opplevelser. Bli kjent med naturens kretsløp. Rusken-aksjon.
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med natur, miljø og teknologi skal barnehagen bidra til at barna:»*	- får gode opplevelser med friluftsliv året rundt	- opplever ot utforsker naturen og naturens mangfold	- får kunnskap om dyr og dyreliv. - får kjennskap til dyrenes og menneskets livssyklus - Lager konstruksjoner av ulike materialer og utforsker muligheter som ligger i redskaper og teknologi.	- får kjennskap til naturen og bærekraftig utvikling, lærer av naturen og utvikler respekt og begynnende forståelse for hvordan de kan ta vare på naturen	- opplever, utforsker og eksperimenterer med naturfenomener og fysiske lover.

Personalet skal legge til rette for mangfoldige naturopplevelser og bruke naturen som arena for lek, undring, utforsking og læring.
Personalet skal gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd. Personalet skal synliggjøre naturfenomener og reflektere sammen med barna om sammenhenger i naturen.

15

ETIKK, RELIGION OG FILOSOFI

«Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi.»

Gruppe:	**Meitemark** **1 – 2 år**	**Skogmus** **2 – 3 år**	**Ekorn** **3 – 4 år**	**Rev** **4 – 5 år**	**Gaupe** **5 – 6 år**
	Kroppskontakt, trygghet og omsorg. Begynnende empati. Dele med hverandre, Jul- og påskebudskap/ tradisjoner Begynnende utvikling av sosiale ferdigheter som si hei, vinke hade.	Få erfare at forskjellige mennesker har ulike behov. Lære respekt for det som lever. Være greie mot hverandre. Oppleve medvirkning. Sette ord på barnets følelser.	Respekt for voksne og andre barn. Takke for hjelp og mat. Vilje til å vise omsorg/trøste andre. Lære om barn som bor i andre deler av verden. Evne til empati. Julegudstjeneste.	Bidra til å løse konflikter. Se andre sine behov og handle positivt ut fra dette. Lære om kristne grunnverdier og grunnleggende verdier i samfunnet.	Hjelpe barn som er mindre. Legge til rette for gode samtaler. Godta at vi er forskjellige og vise forståelse for hverandre. Kjenne til norske tradisjoner og høytider.
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med etikk, religion og filosofi skal barnehagen bidra til at barna:»*	-utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap	- får kjennskap til fortellinger og tradisjoner som er representert i barnehagen	-får kjennskap til grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon og blir kjent med religioner og livssyn som er representert i barnehagen	-utforsker og undrer seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål -får kjennskap til, forstår og reflekterer over grunnleggende normer og verdier	-får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på

Personalet skal formidle fortellinger og skape rom for barnas opplevelser, samtaler, erfaringer og tanker om religion, livssyn, etikk og eksistensielle temaer.
Personalet skal bidra til å utvikle barnas toleranse, interesse og respekt for hverandre og for mennesker med ulik kulturell, religiøs eller livssynsmessig tilhørighet.
Personalet skal identifisere verdikonflikter i hverdagen, reflektere over verdiprioriteringer og holdninger og ha et bevisst forhold til hvordan disse kommer til uttrykk i arbeidet med barna.

16

KUNST, KULTUR OG KREATIVITET

«Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforsking, fordypning og progresjon.»

Gruppe:	**Meitemark** **1 – 2 år**	**Skogmus** **2 – 3 år**	**Ekorn** **3 – 4 år**	**Rev** **4 – 5 år**	**Gaupe** **5 – 6 år**
	Synge for/med barna Bli med på enkle sanger Bruke kroppen i maleaktiviteter - hånd/fot. Gi barna mulighet til å undersøke ting, se på, kjenne på, lytte til. Utkledning Eventyr – dans – musikk Være oppmerksom på barnets kroppslige uttrykk. Gi barna førstehåndserfaringer med instrumenter.	Utkledningslek Dans, musikk og rytme Lese bøker. Navn på farger. Bevegelsessanger. Dramatisere korte eventyr. Lage dyrelyder. Rollelek Gi hjelp, støtte og utfordringer i leken. Skape tilhørighet til gruppen gjennom lek. Støtte barnets nysgjerrighet.	Eksperimentere med farger og maling. Bruker ulike typer materialer og teknikker. Er med på drama/utkledning. Lytte til musikk. Delta i sangleker i større gruppe. Ta med barna på ulike lekaktiviteter md bruk av begreper.	Fargelegge innenfor strek. Legge til rette for spikking med kniv. Kunne klippe ulike former. Kunne tegne/male ut fra fantasi og virkelighet. Lytte til musikk. Ha formingsaktiviteter med inspirasjon fra bøker, historier eller eventyr.	Bli kjent med lokal kultur. Bli kjent med historiske plasser i nærmiljøet. Bruke biblioteket. Beherske ulike formingsteknikker. Kan klippe. Legge til rette for bruk av musikk, dans og instrumenter.
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med kunst, kultur og kreativitet skal barnehagen bidra til at barna:»*	-har tilgang til ting, rom og materiale som støtter opp om deres lekende og estetiske uttrykk	-møter et mangfold av kunstneriske og kulturelle uttrykksformer og utforsker og deltar i kunst- og kulturopplevelser sammen med andre.	-tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede -opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet	-bearbeider inntrykk og følelser i møte med kunst, kultur og estetikk gjennom skapende virksomhet ute og inne.	-får bruke ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk -opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet

Personalet skal motivere barna til å uttrykke seg gjennom musikk, dans, drama og skapende virksomhet, og gi dem mulighet til å utvikle varierte uttrykksformer.
Personalet skal gi rom for, støtte og berike barnas bearbeiding av møter med kunst og kultur.
Personalet skal være lydhøre, anerkjenne og imøtekomme barnas egen tradisjonskultur og barnekultur.

17

NÆRMILJØ OG SAMFUNN

«Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforsking, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden."

Gruppe:	**Meitemark** **1 – 2 år**	**Skogmus** **2 – 3 år**	**Ekorn** **3 – 4 år**	**Rev** **4 – 5 år**	**Gaupe** **5 – 6 år**
	Trilletur i nærmiljøet. Være en del av fellesskapet. Hvem er her og hvem mangler i gruppa. Observere bil, buss og fly. Utforske det nære, lekeplassen og skogen.	Hjelpe til å dekke bordet. Vennskap. På tur for å se barnas hus. Lekegrupper. Bli kjent med området rundt barnehagen.	Bli kjent i nærmiljøet. Lære enkle trafikkregler. Hvor bor jeg? Vennskap FORUT Kirka, biblioteket, skolen.	Ha kjennskap til trafikkregler. Ha kunnskap om brannvern og nødnummer. Lære om bedrifter i nærmiljøet. Vennskap FORUT	Samisk flagg og kultur Nasjonaldagen Lokal kultur Vennskap FORUT Samtale med barna om likheter og ulikheter, både når det gjelder individer, nasjonalt og internasjonalt.
Rammeplanen: *«Gjennom arbeid med nærmiljø og samfunn skal barnehagen bidra til at barna:»*	-oppmuntre til å medvirke i egen hverdag og utvikle tillit til deltakelse i samfunnet	-erfare at alle får utfordringer og like muligheter til deltakelse	-utforske ulike landskap, blir kjent med institusjoner og steder i nærmiljøet og lærer å orientere seg og ferdes trygt. -blir kjent med at samene er Norges urfolk, og får kjennskap til samisk kultur.	-blir kjent med ulike tradisjoner, levesett og familieformer.	-blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner -får kjennskap til nasjonale minoriteter. -får en begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.

Personalet skal sørge for at barna erfarer at deres valg og handlinger kan påvirke situasjonen både for dem selv og for andre.
Personalet skal gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme.
Personalet skal gi barna forståelse av at samfunnet er i endring, og at de inngår i en historisk, nåtidig og fremtidig sammenheng.

18

TEMA OG ARBEIDSSKALENDER 2018 – 2019

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
AUGUST	Å FØLGE BARNETS INITIATIV	**TILVENNING** Oppstart av nytt barnehageår Oppstartsamtaler	Bli kjent med barn og voksne, rutiner, nye rom, nye leker.	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder Alle Foreldre	Gi trygghet og tilhørighet for nye barn og ivareta de "gamle" barna. Være nær og bli kjent med barnet. Være observant på barnets uttrykk. Skape tilknytning i ny barnegruppe. Legge til rette for gruppedeling.
		LEK og FYSISK AKTIVITET	Tid til lek Bruke kroppen fysisk i aktiv lek	Pedagogisk arbeid HMS – psykisk helse Pedagogisk leder Alle	Gi tid og rom for lek. Være en støttende voksen i lek. Skape møteplasser til lek. Gi inspirasjon til aktiv fysisk lek, alders tilpasset
		Kildesortering	Bli kjent med at vi sorterer søppel i restavfall, papp, energiplast og glass/metall	Grønt flagg Alle	Hjelpe barna i å bli kjent med / få erfaring i hvordan vi sorterer søppel.
		Impulsive turer	Bærturer i skogen Få innsikt i produksjon av matvarer	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Pedagogisk leder Alle	Legge til rette for fysisk aktivitet og gi barna kjennskap til hvordan vi kan høste mat fra naturen. Gi tid til undring og glede.
		Planleggingsdag	Barnehagen holdes stengt. Det er 5 kurs- og planleggingsdager i løpet av barnehageåret: Fredag 17.08.18 Fredag 30.11.18 Mandag 07,01,19 Onsdag 20.02.19 Fredag 21.06.19	Pedagogisk arbeid Grønt flagg HMS Styrer Lederteam Alle	17.08: Årsplanarbeid – planlegging, gjennomføring, evaluering. Kompetanseheving: grønne tanker – glade barn Gjennomgang/utfylling/behandling av avviksskjema. Ordensrutiner. Morgenrunde – sikkerhet på utelekeplassen. SV – ansvar for ettermiddagsrunde – orden/sikkerhet.
		Personalmøte hver måned		Pedagogisk arbeid HMS Styrer Pedagogisk leder Alle	Skape et godt samarbeid i personalgruppa. Gi rom for pedagogiske diskusjoner. Kompetanseheving. Gi hver avdeling mulighet til å jobbe seg sammen som team.

Forskningsprosjekt Trygg før 3 - småbarnsavdelingen er med på dette toårige prosjektet som skal bidra til gode barnehager for de yngste barnehagebarna gjennom kompetanseheving av personalet for å forebygge barns psykiske helseproblem og uheldig utvikling.

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
SEPTEMBER	Å FØLGE BARNETS INITIATIV	**TILVENNING** Dagsplan og rutiner	Bli trygg på nye barn og voksne, rutiner, nye rom og nye leker. Grønne tanker – glade barn Se: Sagaby.no og trykk på grønne tanker glade barn	Pedagogisk arbeid HMS – psykisk helse Alle	Bevisste voksne som gir godt miljø for lek. Få på plass struktur og rammer i hverdagen. Fordypning i progresjonsplan for kommunikasjon, språk og tekst. Hjelpe barna og forstå egne følelser og reaksjoner. Det er lov til å ha ulike følelser!
		Foreldresamtaler	Dele informasjon om barnet og barnehagen – samarbeid til barnets beste.	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder	Skape et godt samarbeid med barnets hjem for at barnet skal få en best mulig barnehagehverdag.
		LEK og SPRÅKMILJØ	Tid til lek Lek i aldersdelte grupper. Kjenne mestringsglede ved bruk ~~at our~~ kroppen – sette ord på og utvide begrepsforståelsen	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Metoder: Praksisfortellinger og Marte Meo veiledning. Skape gode rammer for lek – språk og kommunikasjon
		Kildesortering	Få kjennskap og erfaring med hvordan vi sorterer søppel. Plukke søppel på tur	Grønt flagg Alle	Gjøre seg kjent med målene for Grønt flagg.
		Høsten	Oppstart med fast turdag Familietur: familien inviteres til å bli med på tur ut til det området som gruppa ofte drar til. Barna får vise plassen og familiene blir litt kjent med hverandre.	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Alle	Oppdage naturen rundt oss og det den har å by på akkurat i dag som farger, temperatur, dyrespor, planter mm Vi gir god ramme for å bli kjent med familiene, og dem med hverandre.
		Foreldremøte med foreldreråd	17.09.18 Gi rom for informasjon og samarbeid mellom hjem og barnehage. Fremme felles interesser til barns beste	Pedagogisk arbeid HMS Styrer Lederteam	Barnehagen skal ivareta foreldrenes rett til medvirkning og arbeide i nært samarbeid og forståelse med foreldrene. Foreldrene og personalet har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling.
		Brannvernuke	Uke 38: Bamsen Bjørnis kommer på besøk, og kanskje får dere besøk av han hjemme også? Barna blir kjent med brannklokkene og hva de skal gjøre når de begynner å ringe.	Pedagogisk arbeid HMS Brannvernleder og styrer Alle	Vise trygg reaksjon ved evakuering - øving gir bedre grunnlag for gode handlingsmønster hvis brann skulle oppstå
		Dugnader	26. og 27. sept Foreldre inviteres og det gjøres en verdifull innsats for å holde vedlikeholde barnehagen ute og inne	Grønt flagg HMS	Det rapporteres vedlikeholdsoppgaver som bør gjennomføres - Rapport fra Lekeplasskontrollen og vernerunde følges opp.
		Gaupeklubb	Oppstart av Gaupeklubb. Hver mandag og onsdag kl 10 - 13	Pedagogisk arbeid Pedagogiske ledere Nordsia	Legge til rette for varierte aktiviteter ut fra barnas interesser og modningsnivå.

20

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
OKTOBER	POSITIV BEKREFTELS	**TILVENNING** Dagsplan og rutiner	Høstens nye barn integreres fortsatt i hverdagslivet og leken med de andre barna.	Pedagogisk arbeid HMS – psykisk helse Alle	Bevisste voksne som gir godt miljø for lek og utforsking.. Få på plass struktur og rammer i hverdagen.
		Foreldresamtaler	Dele informasjon om barnet og barnehagen – samarbeid til barnets beste.	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder	Skape et godt samarbeid med barnets hjem for at barnet skal få en best mulig barnehagehverdag.
		LEK og SPRÅKMILJØ	Tid til lek Lek i aldersdelte grupper. Kjenne mestringsglede ved å føle seg forstått	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Metoder: Praksisfortellinger og Marte Meo veiledning. Skape gode rammer for lek Fordypning i fagområdet: «Kommunikasjon, språk og tekst»
		Høsten	Fast turdag. Ett åringene er med hvis det passer. Barna lærer trafikkregler på turen Elgjakt og høsting	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Alle	Oppdage naturen rundt oss og det den har å by på akkurat i dag som farger, temperatur, dyrespor, planter mm Fordypning i progresjonsplanen for fagområdet Natur, miljø og teknologi
		FN-dagen 24.oktober FORUT	Barnas rettigheter	Pedagogisk arbeid HMS Lederteam Alle	Gjøre seg kjent med Barnas rettigheter – plakat Ulikt materiale kan brukes Fordypning i fagområdet Etikk, religion og filosofi
		Personalmøte Gjennomgang av vernerunde. Er funnene fulgt opp?		HMS Styrer og verneombud Alle	Bruk av krisperm, når barn blir borte fra barnehagen Bålbrenning: hvem, hva hvordan. Intern gjennom-gang av førstehjelp og brannvern
		Gjennomgang av avviksperm	Følge opp at helse , miljø og sikkerhet er ivaretatt.	Verneombud Styrer/styrerepresentant Personalet	Er alle avvikene lukket?

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
NOVEMBER	BENEVNELSE	**Kildesortering**	Kan vi gjenbruke noe av søppelet vårt? Lage noe fin som vi kan pynte med? Eller lage gaver?	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Grønne tanker glade barn	Knytte kildesortering til det å ta vare på naturen – røde tanker når vi finner søppel i naturen eller ødelagte ting.
		Foreldresamtaler	Dele informasjon om barnet og barnehagen – samarbeid til barnets beste.	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder	Skape et godt samarbeid med barnets hjem for at barnet skal få en best mulig barnehagehverdag.
		LEK og SPRÅKMILJØ	Tid til lek Lek i aldersdelte grupper. Kjenne mestringsglede ved bruk at kroppen. Vintertid kan gi nye fysiske utfordringer ute!	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Metoder: Praksisfortellinger og Marte Meo veiledning. Skape gode rammer for lek Aktive voksne som stimulerer til nysgjerrighet på snø, is, regn. Fordypning i progresjonsplan for Natur, miljø og teknologi
		Vintertid	Få erfaringer med naturens forandringer gjennom ny årstid. Forsvinner sola fra Løvset barnehage?	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Alle	Undre oss over naturens mangfoldig sammen med barna. Inkludere friluftsaktiviteter og utelek i hverdagen.
		Vinterhelse	Samtale om været og hva det er lurt å ha på seg når vi er ute. Få erfaring med å bevege seg på ulikt underlag.	Pedagogisk arbeid HMS Lederteam Alle	Gjøre seg kjent med Barnas rettigheter – plakat Ulikt materiale kan brukes Fordypning i fagområdet Etikk, religion og filosofi
		Planleggingsdag/ Kursdag	Møter et kompetent personale 30.november er barnehagen stengt.	Progresjon i ny rammeplan Styrer og Lederteam Alle	Kurs i Oslo for hele personalet. Temaet er Læringsreisen, progresjon i lek og læring.
		Veiledningssamtale		Pedagogisk leder Personalet	Pedagogisk leder gjennomfører samtaler med de andre i teamet på avdelingen. Alle skal være godt forberedt.

22

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
DESEMBER	MARKERING AV OVERGANGER	Advent- og juletids Tradisjoner	Glede andre med å lage gaver Få kunnskap kristne juletradisjoner med St.Lucia feiring, kirkebesøk, julekrybbe. Folketradisjoner med nisser og grøt Gaupeklubben	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogiske ledere Alle Ansvarlige på gaupeklubben	Gi ro til aktiviteter hvor vi kan vise at vi bryr oss om hverandre. Gi barna ro til undring og tenkning, samtaler og fortellinger. Fordypning i progresjonsplan innenfor fagområdet etikk, religion og filosofi. Julegård – dato kommer
		LEK og SPRÅKMILJØ	Tid og rom for lek Kjenne mestringsglede ved bruk at kroppen. Fellesskap og glede. Vintertid kan gi nye fysiske utfordringer ute!	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Metoder: Praksisfortellinger og Marte Meo veiledning. Skape gode rammer for lek. Aktive voksne som stimulerer til fysisk aktivitet og lek i vinterklima.
		Kildesortering	Være med på å sortere søppel. Envina.no – aktiviteter.	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Grønne tanker glade barn Alle	Knytte kildesortering til det å ta vare på naturen – røde tanker når vi finner søppel i naturen eller ødelagte ting.
		Medarbeidersamtale		HMS Utvikling, trivsel og samarbeid Styrer og Lederteam Alle	Styrer gjennomfører medarbeidersamtaler. Samtalene skal være godt forberedt av begge parter

23

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
JANUAR	MARKERING AV OVERGANGER	**LEK OG VENNSKAP**	Få tid og rom for lek Lek i aldersdelte grupper Ulike leketema på hver avdeling.	Pedagogisk arbeid Praksisfortellinger Marte Meo – veiledning Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Skape gode rammer for lek, og gi støtte til barna. Den voksne sin bevissthet på sin rolle i leken. Praksisfortellinger Marte Meo veiledning av de ansatte. Legge til rette for fysisk aktivitet og lek ute. Språkmiljø
		Vinter	Dyrene om vinteren Vinterfestival – dato er væravhengig. Dette er en vinteraktivitetsdag for hele barnehagen hvor det tilrettelegges aktiviteter for alle aldersgrupper. Fast turdag i uka.	Pedagogisk arbeid Grønt flagg HMS Pedagogisk leder Alle	Fordypning i progresjonsplanen innenfor fagområdet natur, miljø og teknikk. Legge til rette for naturopplevelser og utforsking. Legge til rette for kroppslige utfordringer, mestring og gode opplevelser. Temperaturmålinger, når er det for kaldt å være/leke/sove/spise ute? Språkmiljø
		Kildesortering	Få være med å sortere søppel. Hva er resirkulering? Envina.no	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Grønne tanker glade barn Alle	Knytte kildesortering til det å ta vare på naturen – røde tanker når vi finner søppel i naturen eller ødelagte ting. Reaksjon/følelser kan hjelpe miljøet.
		FORUT	Pedagogisk opplegg om barn i andre land. Filmer Sanger Formingsaktiviteter	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Alle	Legge til rette for aktiviteter hvor barna får mulighet til å bli kjent med andre kulturer og skape en forståelse for ulike måter å leve på.
		Revisjon av internkontroll-systemet	7. Planleggingsdag Barnehagen stengt	Utvikling, trivsel og samarbeid HMS Styrer og Lederteam Alle	Ansatte skal sette seg inn i kag 4 – 6 i HMS – permen.

MND	MARTE MEO	TEMA	FOR BARNA	MÅLOMRÅDE/ ANSVAR	FOR PERSONALET
FEBRUAR	TURTAKING	**Vinter**	Hvor drar fuglene om vinteren? Hvilke fugler overvintrer her hos oss? Lage fuglemat hvis det er mye snø. Samefolkets dag 6. som vi markerer 8.	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder Alle	Legge til rette for naturopplevelser, utforsking og kroppslige utfordringer – sikre at barn ikke fryser. Kunnskap om fugler og dyr om vinteren
		LEK og SPRÅKMILJØ	Tid og rom for lek Kjenne mestringsglede ved bruk at kroppen. Fellesskap og glede. Vintertid kan gi nye fysiske utfordringer ute!	Pedagogisk arbeid Pedagogisk leder Marte Meo kollegaveileder Alle	Metoder: Praksisfortellinger og Marte Meo veiledning. Skape gode rammer for lek Aktive voksne som stimulerer til fysisk aktivitet og lek.
		Kildesortering	Kan vi gjenbruke noe av søppelet vårt? Lage noe fin som vi kan pynte med? Eller lage gaver?	Pedagogisk arbeid Grønt flagg Grønne tanker glade barn	Knytte kildesortering til det å ta vare på naturen – bevissthet rundt søppel i naturen -hva hører til i naturen? hva hører ikke til?
		Planleggingsdag	20. Planleggingsdag. Barnehagen stengt.	Pedagogisk arbeid HMS Lederteam Alle	Språkmiljø – besøk fra bibliotekar? Temperaturmålinger
		Foreldresamtaler	Samarbeid til beste for barnet	Utvikling, trivsel og samarbeid Pedagogisk leder/barnehagelærer	Nyttig informasjon fra foreldrene formidlers videre til resten av teamet
		Veiledningssamtale	Møte med kompetente ansatte som stadig er i utvikling	Pedagogisk arbeid HMS Pedagogisk leder	Ped.leder og fagarbeider/assistent har en forberedt samtale

25

Mnd	Marte Meo	Tema	For barna	Målområde/*ansvar*	For voksne
MARS	DELE GLEDER	LEK OG SPRÅKMILJØ	Få tid og rom for lek Lekegrupper Ulike leketema på hver avdeling Bøker som gir inspirasjon	Pedagogisk arbeid *Pedagogisk leder* *Alle*	Skape gode rammer for lek, og gi støtte til barna. Praksisfortellinger. Marte Meo-veiledning
		Vinter/vår	8.mars – internasjonal likestillings dag Vårtegn; Vi gjør fuglekassen med webkamera klar for nye beboere. Barnehagedagen **12. mars** Fast turdag i uka – progresjonsplan	Pedagogisk arbeid Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	Legge til rette for både voksenstyrte og barnestyrte aktiviteter. Ha et bevisst forhold til samspillet mellom kunst, kultur og barns lek. Undre oss sammen med barna over fenomener i naturen.
		FORUT	FORUT festival **28. mars**	Pedagogisk arbeid Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	Motivere barna til å uttrykke seg og gi dem muligheter til å finne sine egne uttrykksformer. Fagområdet Kunst, kultur og kreativitet. Solidaritet og likeverd
		Kildesortering	Få kjennskap og erfaring med hvordan vi sorterer søppel. Plukke søppel på tur. Kan vi gjenbruke noe?	Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	Hjelpe barna til å sortere i energiplast, papp, restavfall, glass/metall. Skape bevissthet rundt søppel i naturen. Lage noe av søppelet?
		Vernerunde på huset inne og ute:		HMS *Styrer* *Verneombud* *Styre-representant*	Ansatte skal sette seg inn i kap 7-9 i HMS permen
		Foreldremøte/ årsmøte	**21. mars?** Dato litt usikkert da regnskapet for 2018 må være ferdig.	Pedagogisk arbeid HMS *Styrer* *Lederteam*	**Tema er ikke bestemt så kom gjerne med forslag til SU.**

26

Mnd		Tema	For barna		For voksne
APRIL	DELE GLEDER	LEK OG SPRÅKMILJØ	Få tid og rom for lek Lekegrupper Ulike leketema på hver avdeling	Pedagogisk arbeid *Pedagogisk leder* *Marte Meo kollegaveileder* *Alle*	Skape gode rammer for lek, og gi støtte til barna. Praksisfortellinger om språkmiljø Marte Meo-veiledning av ansatte.
		Vår	Våren og fuglene Studere fuglekassen vår Så plantefrø Fast turdag i uka - progresjonsplan Rusken-aksjon	Pedagogisk arbeid Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	Gi barna ro og tid til undring og tenkning, samtaler og fortellinger. Legge til rette for aktiviteter hvor barna får grunnleggende innsikt i natur, miljøvern og samspillet i naturen. Fagområde og progresjonsplan for Nærmiljø og samfunn Tur for Gaupeklubben?
		Kildesortering	Få kjennskap og erfaring med hvordan vi sorterer søppel. Plukke søppel på tur.	Grønt flagg *Alle*	Hjelpe barna til å sortere i energiplast, papp, restavfall, glass/metall. Skape bevissthet rundt søppel i naturen. Gaupene besøker Envina
		Avviks-gjennomgang så langt.		HMS Styrer og verneombud	Ansatte skal sette seg inn i kap 10-12 i HMS permen

27

Mnd	Marte Meo	Tema	For barna	Målområde/ansvar	For voksne
MAI	LEDELSE	LEK OG SPRÅKMILJØ	Få tid og rom for lek Lekegrupper, bøker som gir inspirasjon Ulike leketema på hver avdeling	Pedagogisk arbeid *Pedagogisk leder* *Marte Meo kollegaveileder* *Alle*	Skape gode rammer for lek, og gi støtte til barna. Praksisfortellinger. Marte Meo-veiledning.
		Våren og blomstene	17. mai Blomstens dag og Besteforeldrekaffe **21. mai** Alle barna har med en plante hver som de planter i barnehagen. Uteuke for Sør i Anemarka Fast turdag i uka - progresjonsplan	Pedagogisk arbeid Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	La barna få erfare at alle mennesker, uansett alder og forutsetninger, inngår og bidrar til barnehagens fellesskap. Gi barna erfaringer og kunnskaper om dyr og vekster. God felles naturopplevelser-
		17mai	Feiring av 17. mai i barnehagen	Foreldrene på Sørsia	Møte i forkant. Egen perm med dokumenter fra tidligere arrangement.
		Kildesortering	Få kjennskap og erfaring med hvordan vi sorterer søppel. Plukke søppel på tur.	Grønt flagg *Alle*	Hjelpe barna til å sortere i energiplast, papp, restavfall, glass/metall. Skape bevissthet rundt søppel i naturen.
		Brannvern med øvelser.	Brannøvelse ute og inne.	Brannvern-leder	Brannøvelser, varslet og uvarslede
		Lekeplasskontroll		Lekeplass-kontrollen	
		Personalmøte		Pedagogisk arbeid HMS Grønt flagg *Styrer* *Pedagogiske leder*	Evaluering av barnehageåret. Årsplanarbeid. HMS Grønt flagg

28

Mnd		Tema	For barna	Målområde/*ansvar*	For voksne
J U N I	LEDELSE	LEK OG SPRÅKMILJØ	Få tid og rom for lek Lekegrupper Ulike leketema på hver avdeling	Pedagogisk arbeid *Pedagogisk leder* *Marte Meo kollegaveileder* *Alle*	Skape gode rammer for lek, og gi støtte til barna. Praksisfortellinger. Marte Meo-veiledning
		Sommer	Sommerfest – **torsdag 13. juni** Vi steller godt med blomstene som vi har plantet. Fast turdag i uka - progresjonsplan	Pedagogisk arbeid Grønt flagg *Pedagogisk leder* *Alle*	Gi barna mulighet til å oppleve lokale kulturuttrykk. Gi barna mulighet til å oppleve naturen og undre seg over naturens mangfoldighet.
		Kildesortering	Få kjennskap og erfaring med hvordan vi sorterer søppel. Plukke søppel på tur.	Grønt flagg *Alle*	Hjelpe barna til å sortere i energiplast, papp, restavfall, glass/metall. Skape bevissthet rundt søppel i naturen. Besøke Envina
		Sommerhelse. Solvennbarnehage. Solvettregler.	Solvennbarnehage Vi forbereder oss på sol og sommer.	HMS *Verneombud* *Alle*	Sommerhelse, sol/varmebeskyttelse, bruke kroppen aktivt ute i naturen (ergonomi) Går gjennom solvett-regler på personalmøte. Rutiner for solkrem-smøring av barna. Hva har vi på oss/barna? hvor lenge i solen?, Solskjerming, drikkestasjoner.
		Planleggingsdag	**21. juni** Barnehagen holdes stengt.	Styrer og verneombud Lederteam	Rapport fra Lekeplass-kontrollen gjennomgås og tiltak for avvik settes i verk. Årsplanlegging 2019-2020

Mnd		Tema	For barna	Målområde/*ansvar*	For voksne
J U L I	**BENEVNELSE**	**Sommer og Ferietid.**	Temauker for barna - nytt tema for hver uke gjennom sommeren, med hovedvekt på friluftsliv.	Pedagogiske ledere og resten av teamet på avdelinga	Temaukene planlegges i fellesskap på personal-møte Rydding i: - lekebua - vedbua - formingsrom/hyller - grillhytta - andre lagringsrom - «biblioteket» på pauserommet - og andre aktuelle vedlikeholdsarbeid inne og ute i barnehagen.

30